

Warszawa, dnia 10 stycznia 2017 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

elektronicznie do członków Zespołu

SPRAWOZDANIE
z posiedzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka,
które odbyło się w dniu 15 grudnia 2016 r.

W dniu 15 grudnia 2016 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: Zespół), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

Spotkaniu przewodniczyła Pani Justyna Chrzanowska Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej: Przewodnicząca lub Pełnomocnik).

I. Otwarcie posiedzenia.

Przewodnicząca powitała gości w swoim imieniu oraz nieobecnej z powodu innych obowiązków służbowych Pani Minister Renaty Szczęch. Następnie Przewodnicząca przedstawiła informacje na temat stanu wykonywania wyroków, podsumowując działania podejmowane w 2016 r.

W 2016 r. udało się doprowadzić do zakończenia nadzoru Komitetu Ministrów Rady Europy nad wykonaniem grupy wyroków dotyczących nieproporcjonalnego użycia siły przez funkcjonariuszy Policji i nieskutecznego śledztwa w tych sprawach, chodzi o tzw. grupę wyroków *Dzwonkowski p. Polsce*. Przewodnicząca wyraziła nadzieję, że pomimo zamknięcia ww. grupy spraw Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji będzie realizowało rozpoczęte już programy. Przypomniała o obowiązku stałego monitoringu tego typu spraw.

W tym roku Komitet Ministrów RE uznał za wykonane aż trzy grupy wyroków dotyczących spraw penitencjarnych. Chodzi o grupę wyroków *Sikorski i Orchowski p. Polsce*, w których Trybunał stwierdził naruszenia Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i podstawowych Wolności (dalej: Konwencja) spowodowane nieodpowiednimi warunkami bytowymi osadzonych. Przewodnicząca przypomniała, że pozostaje do wykonania wyrok *Szafrański p. Polsce* dotyczący kwestii odpowiedniego wydzielenia kąpoków sanitarnych. Komitet Ministrów uznał również za wykonaną grupę wyroków *Kaprykowski p. Polsce* dotyczących zapewnienia osadzonym adekwatnej do ich stanu zdrowia opieki medycznej. Niezbędny w tym zakresie jest jednak stały monitoring praktyki zakładów karnych. Komitet Ministrów zdecydował

też o zakończeniu nadzoru nad wykonywaniem wyroków z grupy *Horych i Piechowicz p. Polsce* dotyczących stosowania wobec osadzonych reżimu tzw. „osadzonych niebezpiecznych”.

Ponadto Komitet Ministrów, na swoim ostatnim w tym roku posiedzeniu w formacie ds. praw człowieka, które odbyło się na początku grudnia uznał za wykonane aż 34 wyroki z tzw. grupy *Fuchs p. Polsce*, które dotyczyły przewlekłości postępowań administracyjnych. Obecnie nie pojawiają się komunikacje dotyczące przewlekłości postępowań administracyjnych.

Łącznie w 2016 r. Komitet Ministrów uznał za wykonane przez Polskę 170 orzeczeń, w tym 80 wyroków merytorycznych i 90 decyzji zatwierdzających ugody zawarte przez rząd ze skarżącymi. Obecnie pod nadzorem Komitetu Ministrów pozostały jeszcze 223 orzeczenia, w tym 205 wyroków merytorycznych i 18 decyzji zatwierdzających ugody. 152 wyroki dotyczą przewlekłości postępowań, w tym 72 – cywilnych, 31 – karnych oraz 49 administracyjnych i sądowno-administracyjnych. Pozostałe pojedyncze wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: Trybunał lub ETPCz) w sprawach polskich dotyczą między innymi naruszenia: prawa do życia, zakazu stosowania tortur oraz nieludzkiego i poniżającego traktowania, wolności wyrażania opinii, prawa do życia prywatnego, prawa do poszanowania własności. Spada liczba spraw, ale jest coraz trudniej zamykać pozostałe sprawy.

W 2016 r. zapadło 25 wyroków Trybunału w sprawach polskich. Ponadto ETPCz wydał 24 decyzje zatwierdzające ugody oraz 10 decyzji zatwierdzających deklaracje jednostronne. Jest mniej orzeczeń niż ubiegłych latach ale zależy to także od tempa prac Trybunału.

W 2016 r. do chwili obecnej wpłynęło 68 nowych skarg, to niewielka liczba bowiem były lata, gdy wpływało ponad 200 skarg. Możliwe, że Trybunał uwzględnił fakt, iż obecnie rząd zajmuje się 591 skargami zakomunikowanymi w roku 2015 w ramach procedury wyroku pilotażowego.

II. Głos społeczeństwa obywatelskiego.

Pani Mecenasa Justyna Metelska – Przewodnicząca Komisji Praw Człowieka przy Naczelnej Radzie Adwokackiej (dalej: NRA) podkreśliła, że zdaniem NRA istnieje jeszcze wiele do zrobienia w sferze wykonywania wyroków ETPCz. NRA przedstawia Komitetowi Ministrów cyklicznie raport nt. wykonywania, (ostatni raport przedstawiony był wiosną br.). Zaznaczyła, że do adwokatów docierają sprawy z grupy Trzaska, która została już skreślona przez KM, ale sprawy te powracają do Trybunału i są komunikowane. Chodzi o jakość postanowień o zastosowaniu i przedłużaniu tymczasowego aresztowania w szczególności o jakość uzasadniania ww. postanowień. Pojawiają się też niepokojące głosy od adwokatów dotyczące prawa do obrony w sprawach aresztowych informujące, że osoby nie są doprowadzane do sądu na posiedzenia aresztowe poza wypadkiem zastosowania aresztu. Ponadto przedstawicielka NRA zasygnalizowała, że nadal istnieje problem stosowania reżimu niebezpiecznych, pomimo nowelizacji Kodeksu karnego wykonawczego (dalej: kkw). Zdaniem NRA nadal istnieje nieprawidłowa praktyka dotycząca stosowania reżimu oraz precyzyjnego uzasadniania decyzji komisji penitencjarnych o zastosowaniu i przedłużaniu stosowania tego reżimu. Zaznaczyła, że adwokatura nieustannie podejmuje działania mające na celu upowszechnianie wiedzy na temat Konwencji oraz standardów ETPCz, szczególny nacisk położony jest na szkolenia aplikantów adwokackich.

Pani Mecenasa Monika Gąsiorowska, również reprezentująca NRA, poinformowała, że nadal pojawiają się sprawy z zakresu prawa rodzinnego dotyczące niewykonywania kontaktów z dziećmi – jest kilka spraw zakomunikowanych. Wynikają one z niewykonywania kontaktów

pomimo składania wniosków przez skarżących o egzekucję np. w sprawie *Malec p. Polsce* skarżący złożył ok. 50 wniosków o egzekucję kontaktów. Podobnie powtarzały się w latach 2015-2016 sprawy rozpatrywane przez sądy w trybie Konwencji Haskiej. Pojawia się pytanie, czy nie ma tu jednak problemu na poziomie krajowym – jak działają sądy. Drugie pytanie – kwestia wykonania wyroków z zakresu spraw reprodukcyjnych R.R. i P. i S.

Przedstawicielka Federacji na rzecz Praw Kobiet i Planowania Rodziny, Pani Kamila Ferenc odniosła się do wyroków *Tysiąc p. Polsce*, *R.R. p. Polsce* oraz *P. i S. p. Polsce*. Zaznaczyła, że wyrok P. i S. jest już w procedurze wzmocnionej, natomiast jeśli chodzi o R.R., to wysłano pismo do KM z prośbą o przeniesienie tej sprawy do procedury wzmocnionej. Nie wykonano wyroku Trybunału Konstytucyjnego (dalej: TK) ws. klauzuli sumienia. Prawa pacjenta do informacji i do świadczeń zdrowotnych nie są zaspokojone. Jak wskazał TK nie może to być zaspokojenie poprzez nałożenie obowiązku na lekarza. Państwo jest zobowiązane do uregulowania kwestii klauzuli sumienia. Potrzebna jest nowelizacja *ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta*. Istniejący projekt nowelizacji został już poddany konsultacjom, ale ciągle nie trafił do sejmu. Nowelizacja ta choć ma wiele pozytywnych aspektów, nadal nie jest satysfakcjonująca. Zaproponowany 21 dniowy termin na rozpatrzenie sprzeciwu pacjenta przez Komisję Lekarską jest zbyt długi zwłaszcza w przypadkach dostępu do legalnej aborcji. Zasugerowała ustalenie specjalnego terminu dla tych świadczeń zdrowotnych, które mają ograniczenie terminowe np. zabieg aborcji. Odnosząc się do wyroku *Tysiąc p. Polsce*, wydaje się, że ten wyrok został wykonany, ale nie w sposób efektywny i realny, ponieważ ustawa o prawach pacjenta jak i jej nowelizacja nie są satysfakcjonujące. Dodatkowo odwołano Rzecznika Praw Pacjenta (dalej: RPP) tylko dlatego, że w jej ocenie osoba ta wykonywała swoje obowiązki w zakresie ochrony gwarantowanych praw reprodukcyjnych pacjentek. Federacja na rzecz Praw Kobiet i Planowania Rodziny prawie codziennie odbiera telefony od pacjentek, a odwołana RPP zawsze udzielała pomocy i interweniowała w szpitalach, dlatego to był jedyny sposób wpływania na szpitale i lekarzy łamiących prawo. W całej Polsce łamie się prawo w przypadkach legalnej aborcji, w szpitalach odmawia się wykonania zabiegu pomimo istnienia przesłanek do jego wykonania.

Pani Mecenasa Magdalena Witkowska z Krajowej Rady Radców Prawnych (dalej: KRRP) zgodziła się z refleksjami zawartymi w poprzedzających wypowiedziach. Zaznaczyła, że najistotniejszymi problemami dla samorządu radcowskiego jest przewlekłość postępowań oraz kwestia prawa rodziców do kontaktów z dziećmi. Samorząd przywiązuje dużą wagę do orzecznictwa ETPCz, publikuje orzecznictwo na stronie internetowej oraz w periodyku „Radca Prawny”, współpracuje z Panią Pełnomocnik Justyną Chrzanowską. Orzecznictwo ETPCz wzbogaca praktykę KRRP.

Pani Magdalena Olek reprezentująca Fundację Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris (dalej: Ordo Iuris lub Instytut) zauważyła, że w opinii Instytutu nowelizacja ustawy prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta stanowi zbędną regulację z punktu widzenia ETPCz, ponieważ wyrok *Tysiąc p. Polsce* został już wykonany. Istnieją obecnie dwie procedury kwestionowania decyzji lub orzeczenia lekarskiego, określone w art. 31 (sprzeciw) i art. 6 (konsylium lekarskie) ww. ustawy. Projekt nowelizacji ustawy rozszerza przedmiot sprzeciwu o odmowę wydania opinii lub orzeczenia, uchyla wymóg wskazania przepisu z którego wynika obowiązek lub prawo pacjenta, skraca termin na rozpatrzenie sprzeciwu do 21 dni i określa orzeczenie Komisji Lekarskiej jako podstawę do realizacji praw i obowiązków pacjenta. Złagodzenie wymogów formalnych oraz skrócenie terminu rozpatrzenia sprawy przez Komisję Lekarską może negatywnie wpłynąć na terminowość rozpatrzenia sprzeciwów jak i obciążenie Komisji Lekarskiej. Prezes Narodowego Funduszu Zdrowia (dalej: NFZ) zgłosił uwagę, że

nieograniczony dostęp do zgłaszania sprzeciwów od opinii lub decyzji lekarskich jest niewskazany, gdyż może obciążyć budżet i nie ma uzasadnienia kwestionowanie orzeczeń lekarskich przez osoby nie mające odpowiedniej wiedzy.

Pani Dominika Bychawska z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka (dalej HFPC) zgodziła się w całości z uwagami zgłoszonymi przez NRA, KRRP i Federacją na rzecz Praw Kobiet. Zwróciła uwagę na kwestię przewlekłości i grupę Fuchs, która została zamknięta, ale niektóre sprawy zostały z niej wyjęte i jako grupa *Beller p. Polsce* nadal wymagają pracy nad przewlekłością postępowań administracyjnych. Kolejne zagadnienie, które wymaga uwagi to zamknięta grupa Kaprykowski jednak HFPC zauważa, że nadal pojawiają się skargi na jakość opieki medycznej z art. 2 i 3 Konwencji.

Pan Mecenaz Marcin Mrowicki z Biura Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej: BRPO) podkreślił, że kwestia wykonywania wyroków pozostaje stale w zakresie zainteresowania Rzecznika Praw Obywatelskich (dalej: RPO). RPO zapoznał się ze sprawozdaniem NRA w sprawie zamkniętej grupy spraw Trzaska. Ze sprawozdania wynika, że utrzymuje się niezwykle niska skuteczność zażaleń w przedmiocie stosowania tymczasowego aresztowania zatem można się zastanawiać, czy ten środek jest skuteczny. Ponadto sprawozdanie wskazuje na nierównomierne obciążenie sędziów w sprawach aresztowych, są sądy w których sędziowie mają po 100-200 spraw oraz takie w których mają po kilka spraw. W związku z tym RPO wiosną wystąpił do TK o uznanie za niezgodne z konstytucją art. 258 § 2 Kodeksu postępowania karnego (dalej: kpk) w zakresie, w którym zagrożenie wysoką karą uzasadnia zastosowanie tymczasowego aresztowania oraz za uznanie za niezgodny z konstytucją art. 263 § 7 kpk w zakresie w jakim ten przepis nie określa maksymalnego czasu trwania tymczasowego aresztowania, oraz dopuszcza przedłużenie tymczasowego aresztowania bez konieczności spełnienia przesłanek określonych w innych przepisach, na zasadach ogólnych. Ponadto RPO zwracał się do Ministra Sprawiedliwości (dalej: MS) wskazując że w sprawach dotyczących wielu oskarżonych i podejrzanych istnieje problem braku indywidualizacji przyczyn zastosowania lub przedłużenia tymczasowego aresztowania – argumenty w uzasadnieniu są wskazywane grupowo co narusza prawo dostępu do sądu. Przedstawiciel BRPO dodatkowo poinformował, że na stronie RPO będą się pojawiały omówienia konkretnych orzeczeń pozostających w zainteresowaniu RPO w języku polskim.

Pani dr Hanna Machińska, Dyrektor Biura Rady Europy zwróciła uwagę na przyjęty na forum Rady Europy w kwietniu 2016 r. plan działania mający na celu wzmocnienie wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich. Plan zwraca szczególną uwagę na wykonywanie wyroków ETPCZ, zachowanie niezależności i niezawisłości sądów, wyeliminowanie presji politycznych związanych z działaniem wymiaru sprawiedliwości oraz na kwestię szkoleń i upowszechniania standardów Konwencji. W RE tworzy się sieć NGOs mająca na celu wzmocnienie procesu wykonywania wyroków ETPCz.

Pan Zbigniew Wrona, Dyrektor Departamentu Prawnego i Orzecznictwa Kontrolnego w Najwyższej Izbie Kontroli (dalej: NIK) zaznaczył, że rola NIK w zakresie wymiaru sprawiedliwości, nie dotyczy oceny meritum decyzji, tylko sprawności działania systemu organizacyjnego i sposobu wydatkowania środków publicznych. NIK może formułować pewne wnioski de lege ferenda. NIK przedstawił w ostatnim czasie pewne rozwiązania w sprawie dotyczące podsłuchów i inwigilacji, ale nie do końca zostały one wzięte pod uwagę.

Przewodnicząca zaznaczyła, że fakt wykonania grupy Trzaska nie oznacza braku czujności rządu w tym zakresie, ponieważ taka jest rola administracji i Zespołu. Mamy przeciwdziałać naruszeniom i im zapobiegać, musimy tak stosować prawo w zgodzie z Konwencją, aby nie dochodziło do naruszeń. W tym kontekście szczególnie istotne znaczenie ma jakość tworzonego

prawa. Dlatego będziemy obserwować i przyglądać się we współpracy z MS sprawom z zakresu stosowania tymczasowego aresztu jak również sprawom stosowania reżimu więźniów niebezpiecznych, ponieważ pomimo zamknięcia grupy Horych otrzymaliśmy dwie nowe komunikacje. W zakresie przewlekłości postępowań prowadzone są działania pod nadzorem KM. W MS prowadzone są prace w celu nowelizacji *ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki* (dalej: ustawy o skardze). Zmiany te są przedstawiane do ETPCz oraz do KM. Przewodnicząca podkreśliła istotną rolę upowszechniania standardów Konwencji wśród wszystkich aplikantów oraz słuchaczy Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury (dalej: KSSIP), a także administracji rządowej. Zwróciła uwagę na upowszechnianie standardów także wśród przedstawicieli władzy ustawodawczej. W Kancelariach Sejmu i Senatu są specjaliści którzy znają standardy. Jednak wśród parlamentarzystów potrzebne byłoby podnoszenie wiedzy o Konwencji i należałoby przemyśleć, jak to zorganizować. Bardzo istotny jest fakt, iż przynajmniej raz do roku ma miejsce posiedzenie Komisji Senackiej Praw Człowieka, Praworządności i Petycji w celu przedstawienia corocznego Raportu z wykonywania wyroków ETPCz. Właśnie pod adresem parlamentarzystów został przygotowany załącznik E Raportu informujący o koniecznych zmianach w prawie. Ten załącznik spotyka się z zainteresowaniem parlamentarzystów.

Przewodnicząca zaznaczyła, że sprawy dotyczące praw prokreacyjnych są trudne społecznie, czego przykładem były odmienne stanowiska przedstawione w dotychczasowej dyskusji. Konieczny jest kompromis. NRA przygotowała raport do KM w kwestii wykonania tych spraw natomiast podobnego raportu nie wysłało dotychczas Ordo Iuris. Instytut uznaje, że wyrok został wykonany, ale gdyby tak faktycznie było to wyrok ten nie pozostawałby w agendzie KM. Nad wykonaniem czuwa KM, a nie Trybunał. O dotychczasowych zmianach w prawie KM został poinformowany, dlatego sprawy te trafiły ze wzmocnionej procedury do zwykłej. Niemniej jednak KM spraw nie skreślił, dlatego należy jeszcze podjąć dodatkowe działania w celu przekonania KM do uznania tych wyroków za wykonane. Jeśli Ordo Iuris posiada dodatkowe argumenty, to powinno złożyć raport do KM. W listopadzie 2016 r. projekt nowelizacji *ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta* znalazł się w agendzie Stałego Komitetu Rady Ministrów (dalej SKRM).

W dalszym ciągu pewna grupa spraw dotyczących przewlekłości administracyjnych jest zawisła przed KM, są to sprawy związane z wypłaceniem odszkodowania (sprawy związane z gruntami warszawskimi), są to sprawy skomplikowane i coraz trudniej będzie je wykonać.

Przewodnicząca odnotowała uwagi Pana Mecenas Mrowickiego z BRPO w zakresie tymczasowych aresztów oraz niezgodności z Konstytucją art. 258 § 2 kpk. Równocześnie zwróciła uwagę, że ETPCz dopuszcza do pewnego momentu stosowanie przesłanki surowości kary dla zastosowania tymczasowego aresztowania. Gdyby orzecznictwo ETPCz było stosowane prawidłowo przez sędziów w kraju nie byłoby tych spraw. Wydaje się jednak, że praktyka sądów jest coraz częściej właściwa jeśli chodzi o powoływanie się na tę przesłankę. Sędziowie są zobowiązani do prawidłowego stosowania obowiązujących przepisów w zgodzie z Konwencją. Przewodnicząca uznała, że przy odpowiedniej praktyce i właściwym stosowaniu obowiązujących przepisów jesteśmy w stanie przezwyciężyć ten problem i zapobiegać naruszeniom Konwencji. Ponadto ETPCz nigdy nie uznał normy wynikającej z art. 263 § 7 kpk za niezgodną z Konwencją. Jednak oczywiście standard krajowy może być wyższy od ETPCz. Przewodnicząca podziękowała Pani Dyrektor Machińskiej za przypomnienie o kwestii szkoleń z tego powodu, że większość podmiotów stosujących prawo ma problem z praktyką.

Przedstawiciel Ministerstwa Zdrowia (dalej: MZ) Pan Przemysław Klaman potwierdził, że projekt nowelizacji ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta był przedmiotem posiedzenia Stałego Komitetu Rady Ministrów, na którym uwagi dotyczące instytucji sprzeciwu zawartej w art. 31 przedmiotowej ustawy zgłosił przedstawiciel MS. Niestety prace nad zmianą projektu są zbyt skomplikowane, aby obecnie wskazać na jakiś wynik. Trwają prace legislacyjne, zmierzające do zaspokojenia uwag MS i równocześnie wykonania wyroków ETPCz.

Przewodnicząca podkreśliła, że są to jedne z najstarszych wyroków w agendzie KM, w związku z tym można spodziewać się, że KM zacznie się nimi bardziej interesować. Przypomniała komunikacje NRA w zakresie praw reprodukcyjnych, które są bardzo dotkliwe dla rządu ze względu na krótki czas na przygotowanie odpowiedzi w języku angielskim, a konsultacje w tym zakresie z MZ są obowiązkowe. Ważne jest aby KM słyszał głosy obu stron dyskusji i dlatego tak istotne jest aby Instytut Ordo Iuris złożył swój raport w tej sprawie. Przewodnicząca zaznaczyła, że liczy na to, iż w przyszłym roku uda się wykonać takie sprawy, jak Kędzior – umieszczanie osoby ubezwłasnowolnionej w domu pomocy społecznej. Prace nad nowelizacją ustawy są prowadzone.

Pani płk. Teresa Kujawa z Centralnego Zarządu Służby Więziennej (dalej: CZSW) zaznaczyła, że funkcjonariusze SW realizują swoje obowiązki w określonych ramach prawa. Stała współpraca z Zespołem i MS pozwala na wypracowanie dobrych praktyk. Niemniej jednak konkretne działania związane z sygnalizowanymi podczas spotkania problemami zależą od możliwości finansowych SW. Poinformowała, że w kwestii kąpiele osadzonych od 2 lat na polecenie Dyrektora Generalnego SW realizowane są 2 kąpiele na tydzień, pomimo, że przepisy zobowiązują do jednej. Problemem jest stan techniczny budynków zakładów karnych i aresztów śledczych gdyż niejednokrotnie są to budynki zabytkowe, w związku z tym renowacje i remonty stwarzają kłopoty formalne. Jednak prace inwestycyjne w zakresie kąpoków sanitarnych są realizowane. Osadzeni mają zapewniony dostęp do internetu, a przez to do orzecznictwa ETPCz. W zakresie rozpowszechniania wyroków CZSW korzysta ze wsparcia MSZ i MS odnośnie tłumaczeń wyroków i ich zamieszczania. Prowadzone są szkolenia wielopłaszczyznowe dla kadry kierowniczej oraz orzeczenia omawiane są podczas odpraw służbowych z dyrektorami okręgowymi. Dyrektor Generalny zdecydował się na powołanie pełnomocnika do spraw ochrony praw człowieka i równego traktowania, który będzie się zajmował ochroną praw osadzonych i funkcjonariuszy.

Przewodnicząca wyraziła zadowolenie z faktu dostępu osadzonych do internetu. Przypomniała, że pracownicy Departamentu przesyłają skarżącym informacje i materiały odnośnie standardów i wyroków ETPCz w wersji papierowej. Poinformowała, że Kancelaria ETPCz odnotowuje brak odpowiedniego dostępu osób osadzonych do pełnomocników gotowych do przygotowania skarg do ETPCz. Z związku z tym planowane jest spotkanie grupy roboczej przedstawicieli zawodów prawniczych, MS i CZSW w tej kwestii po nowym roku.

III. Informacje właściwych resortów i innych podmiotów na temat postępów w realizacji poszczególnych wyroków Trybunału.

- Informacja nt. postępu w realizacji wyroku ws. Wizerkaniuk p. Polsce w zakresie przeprowadzenia nowelizacji ustawy o zmianie ustawy – prawo prasowe – referuje: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Przedstawiciel Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dalej: MKiDN) Pan Karol Zgódka przypomniał, że Trybunał podkreślił w wyroku, że odpowiedzialność karna za publikację

jest nieproporcjonalna oraz wskazał wady przepisu dotyczącego autoryzacji, iż nie jest on dostatecznie precyzyjny, nie wskazując terminów w jakich autoryzacja powinna być udzielona. MKiDN już w poprzedniej kadencji parlamentu przygotowało szeroki projekt nowelizacji prawa prasowego, jednak nie wszczęto procedury legislacyjnej. Dlatego obecnie przygotowano małą nowelizację polegającą na doprecyzowaniu przepisów dotyczących autoryzacji oraz zniesieniu odpowiedzialności karnej za publikację wypowiedzi bez autoryzacji, wprowadzając w to miejsce odpowiedzialność wykroczeniową. Projekt jest gotowy i MKiDN czeka na decyzję Zespołu Programowania Prac Rządu. Zaraz po wydaniu decyzji projekt zostanie skierowany do konsultacji społecznych i międzyresortowych. MKiDN ma nadzieję na szybkie prace ponieważ nie rodzi on większych problemów.

Przedstawicielka HFPCz przyznała, że prawo prasowe wymaga gruntownej nowelizacji. W wyniku orzecznictwa TK i ETPCz ulega ono zmianie. Zwróciła uwagę na zdanie odrębne sędziego Rzeplińskiego do wyroku TK z 2008 r., w którym wskazane są przykłady autoryzacji w innych krajach europejskich i nigdzie autoryzacja nie wiąże się z odpowiedzialnością karną, czy wykroczeniową. Wszędzie należy wyłącznie do sfery zawodowej i etycznej dziennikarzy. Dlatego HFPCz uważa, że instytucja autoryzacji powinna zostać usunięta z prawa prasowego w celu pełnego wykonania wyroku. Ponadto brak autoryzacji blokuje publikację i materiał się dezaktualizuje. Konstrukcja autoryzacji jest nielogiczna. Instytucja ta może zostać jedynie w kodeksach etycznych.

Przewodnicząca przyznała, że cenne będzie zbadanie praktyki innych państw w tym zakresie. Przedstawiciel MKiDN zgodził się, że obecne przepisy blokują publikację, dlatego w projekcie proponujemy zapis o tym, że brak reakcji w określonym terminie będzie uznany za zgodę na publikację. W innych krajach jest różnie, w Niemczech autoryzacja występuje tylko w orzecznictwie federalnym TK, w Wielkiej Brytanii autoryzacja też wynika z interpretacją przepisów. We Francji kodeks karny zawiera przepis dotyczący publikacji wypowiedzi lub wizerunku bez zgody osoby zainteresowanej, za co przewidziana jest odpowiedzialność karna. ETPCz nie podkreśla, że przepisy o autoryzacji są niezgodne z Konwencją. MKiDN chętnie zapozna się z opinią HFPCz.

• Informacja nt. stosowania reżimu „więźnia niebezpiecznego” w związku zamknięciem w 2016 r. przez Komitet Ministrów Rady Europy nadzoru nad sprawami z grupy *Horych i Piechowicz p. Polsce*, uwzględniając fakt zakomunikowania rządowi nowych spraw *Chowaniec p. Polsce* i *Dudek p. Polsce* – referuje: Centralny Zarząd Służby Więziennej

Przedstawicielka CZSW przyznała, że pojawiające się nowe sprawy dot. stosowania reżimu osadzonych niebezpiecznych są podobne do poprzednich Trybunał zauważył, że zmiany legislacyjne i łagodzenie rygorów pozwalają na zabezpieczenie praw osadzonych. Sytuacja się zmieniła znacząco poprzez działania nadzorcze prowadzone przez Dyrektora Generalnego i w efekcie doszło do weryfikacji przez właściwe organy postępowania wykonawczego decyzji o zastosowaniu reżimu „więźnia niebezpiecznego”. Nastąpił spadek liczby osadzonych w reżimie „więźnia niebezpiecznego” z 320 w 2010 r. do 131 w 2016 r. Zamykane są oddziały dla „więźniów niebezpiecznych”. W chwili obecnej zagadnienie to jest monitorowane, prowadzone są działania kontrolne. Pamiętać jednak należy, że decyzje o zakwalifikowaniu podejmuje niezależne organy kolegialne postępowania wykonawczego tj. komisje penitencjarne. Decyzje podlegają nadzorowi sądowemu w trybie art. 7 Kodeksu karnego wykonawczego (dalej kkw) oraz w postępowaniu skargowym w trybie art. 6 kkw. Problem jest w zakresie praktyki formułowania decyzji. Wynika on z faktu, iż kkw nie precyzuje od strony formalnej decyzji; w efekcie uzasadnienie jest

rozproszone w aktach, a w samej decyzji znajduje się jedynie fragmentaryczna ocena, inne kwestie są w dokumentacji poza decyzją. Komisje penitencjarne i sądy penitencjarne, które analizują zgodność z prawem tych decyzji opierają się nie tylko na samej decyzji ale i na innych dokumentach. W efekcie sama decyzja sprawia wrażenie niewłaściwej, dlatego podejmowane są działania, w celu opracowania dokumentu który pozwoli zrealizować oczekiwania ETPCZ. Obecnie prowadzone są szkolenia, podczas których informuje się co należy akcentować w decyzjach. Łagodząc obowiązujące rygory zmieniono sposób przeprowadzania kontroli osobistych wobec więźniów niebezpiecznych, który reguluje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej. W sprawie Dudek stosowanie reżimu zakończono w dniu 8 kwietnia 2016 r. odwołaniem decyzji w skutek postanowienia sądu penitencjarnego. W przypadku Pana Chowańca w dniu 3 listopada 2016 r. komisja penitencjarna Zakładu Karnego w Rzeszowie podjęła decyzję o przedłużeniu kwalifikacji skarżącego. Niemniej jednak zastosowano złagodzony rygor (w zakresie stosowania kajdan w poruszaniu się osadzonego poza oddziałem), wprowadzono spacer oraz zajęcia z innym osadzonym, uczestniczy w indywidualnych spotkaniach z psychologiem. Jego postawa będzie nadal monitorowana. Weryfikacja statusu nastąpi w dniu 3 lutego 2017 r. Pan Chowaniec funkcjonuje w strukturach nieformalnych, nie jest zainteresowany resocjalizacją, co uzasadnia decyzje komisji.

Przewodnicząca zaznaczyła, że ETPCz nie ogląda całości akt sprawy, dlatego tak ważne jest odpowiednie uzasadnienie decyzji i zachowanie standardów.

- Informacja nt. postępu w realizacji wyroków dotyczących wolności wyrażania opinii ws. *Kurłowicz, Jucha i Żak, Lewandowska-Malec p. Polsce* - referuje: Ministerstwo Sprawiedliwości

Pan Krzysztof Masło, Dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Ministerstwa Sprawiedliwości (dalej: MS) przypomniał, że sprawy *Kurłowicz, Lewandowska-Malec, Jucha i Żak, Maciejewski p. Polsce* dotyczą wyrażania opinii i standardu wynikającego z art. 10 Konwencji. Od kwietnia 2012 r. MS monitoruje działalność orzecznictw sądów w zakresie stosowania art. 212 § 2 Kodeksu karnego (dalej; kk). Monitoringiem objęte są lata 2010 – 2015 oraz MS posiada dane odnośnie pierwszej połowy 2016 r. Liczba skazanych ogółem od 2012 r. utrzymuje się na stałym poziomie: w 2012 – 60 skazanych, w latach 2013 i 2014 ta sama liczba 58 skazanych, w 2015 – 70 skazanych, w 2016 (pierwsza połowa) – 51 skazanych. Zdecydowana większość skazanych to skazani na grzywnę lub ograniczenie wolności. Karę pozbawienia wolności były wymierzane – w 2012 i 2013 po 3 osoby w każdym roku, w 2014 – 4 osoby, w 2015 – 8 skazanych, w pierwszej połowie 2016 – 3 wyroki skazujące. Przy czym należy pamiętać, że od 2010 r. tylko 2 osoby zostały skazane na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia. Kara pozbawienia wolności jest stosowana tylko jako ostateczność. Sądy stosują przede wszystkim grzywnę lub ograniczenie wolności. W monitorowanym okresie nie było skazań dziennikarzy z wyjątkiem jednego przypadku w 2014 r. – skazano dziennikarza za podawanie szkalujących i nieprawdziwych informacji ale wymierzono mu karę z warunkowym zawieszeniem wykonania. MS poza monitoringiem spraw podejmuje działania związane z upowszechnianiem orzecznictwa i standardów ETPCz związanych z wolnością słowa. Wyroki w sprawach polskich dotyczące art. 10 Konwencji są na bieżąco tłumaczone i umieszczane na stronie internetowej MS, informowane są właściwe sądy w których zapadły orzeczenia skazujące oraz sądy wyższej instancji. Ponadto na stronie MS zamieszczane jest opracowanie dotyczące standardu art. 10 Konwencji, informacje o wyrokach są zamieszczane w newsletterze oraz

aktualnościach na stronie. Standard z art. 10 Konwencji jest przedmiotem szkoleń sędziów i aplikantów w KSSiP. Pomiędzy 2012 a 2015 rokiem odbyło się 35 szkoleń.

Przedstawicielka HFPCz zapytała, czy jest szansa na uchylenie art. 212 kk, ponieważ jest to artykuł, który generuje najwięcej skarg z art. 10 Konwencji i nie jest to kwestia tylko kary pozbawienia wolności. Przypomniała kampanie HFPCz i środowisk dziennikarskich ws. zniesienia art. 212 kk. Prowadzone były konsultacje z MS, jednak nie udało się doprowadzić do tej zmiany. Powołała się na stanowisko RPO z sierpnia 2016 r., który wskazuje, że należy uchylić art. 212 kk i równocześnie znowelizować przepisy Kodeksu cywilnego w zakresie ochrony dóbr osobistych. Postulowane jest wprowadzenie instytucji ślepego pozwu w sytuacjach gdy nie wiadomo, kto jest autorem publikacji w internecie.

Przedstawiciel MS poinformował, że nie ma obecnie prac nad uchyleniem art. 212 kk, przypomniał jednak, że ETPCz nie wymaga depenalizacji zniesławienia. Obecnie tylko prokuratura ma takie możliwości do podjęcia działalności w celu ustalenia sprawcy zniesławienia. Przewodnicząca zaproponowała aby MS nadal koncentrował się na zapewnieniu odpowiedniego poziomu świadomości wśród sędziów stosujących art. 212 kk. Przedstawiciel BRPO zaznaczył, że RPO wskazał że być może można ten przepis stosować tylko w drastycznych sytuacjach jak przypadku mowy nienawiści, przy jednoczesnym zapewnieniu ułatwień w procedurze cywilnej. Przedstawicielka HFPCz zasugerowała, że z uwagi na brak zmian legislacyjnych może rozwiązaniem będzie mediacja, która jest rutynowo stosowana przez sądy. HFPC próbowała nawet zaangażować stowarzyszenia mediatorów w tym zakresie. Przedstawiciel Instytutu na rzecz Państwa Prawa, Pan dr Tomasz Sieniow oraz przedstawicielka Ordo Iuris zgodzili się ze stanowiskiem przedstawionym przez HFPC. Przewodnicząca zasugerowała aby MS zwrócił uwagę na te kwestie w związku ze stanowiskiem organizacji pozarządowych.

- Informacja nt. stosowania tymczasowego aresztu w związku z zamknięciem w 2014 r. nadzoru przez Komitet Ministrów Rady Europy nad sprawami dotyczącymi przewlekłości tymczasowego aresztu (grupa Trzaska) oraz pojawiającymi się nowymi skargami dotyczącymi tego problemu – referuje Ministerstwo Sprawiedliwości, Prokuratura Krajowa

Przedstawiciel MS przedstawił dane statystyczne odnośnie stosowania tymczasowego aresztu informując, że od szeregu lat stosowanie przez sądy instytucji tymczasowego aresztowania wykazuje tendencję spadkową. W 2015 r. sądy polskie zastosowały ten środek zapobiegawczy wobec 8619 osób (odpowiednio Sądy Rejonowe – 6800 osób, a Sądy Okręgowe ponad 1700 osób). Jeśli chodzi o czas stosowania tymczasowego aresztowania w sprawach rozpoznawanych przez sądy rejonowe jest to średnio 7,4 miesiąca, sądy okręgowe 14,4 miesiąca. Tendencja jest spadkowa, w 2013 tymczasowe aresztowanie zastosowano wobec przeszło 12 000 osób, w 2014 – 11500 osób, w 2015 – 8 500 osób. Od 2013 r. spada też czasokres stosowania tymczasowego aresztowania. Od 2008 r. odnotowuje się spadek wniosków od prokuratorów w sprawie zastosowania tymczasowego aresztowania, w 2008 r. było takich wniosków przeszło 28 000, a w 2015 r. ponad 13 500. Spadła też o połowę liczba wniosków uwzględnionych przez sądy - w 2008 r. uwzględniono prawie 25 000, w 2015 sądy uwzględniły 11 951. Jest to wpływ zmian legislacyjnych - od 2009 r. instytucja tymczasowego aresztowania podlega istotnym zmianom, najważniejsze zmiany wprowadzono 1 lipca 2015 r. oraz 1 kwietnia 2016 r. Najważniejsze zmiany dotyczą określenia szczególnych wymogów jakie musi spełniać wniosek prokuratora, przyspieszenie procedury odwoławczej, ograniczenie możliwości stosowania tymczasowego aresztowania w sprawach błahych. MS o wyrokach ETPCz informuje sądy, w których zapadły takie orzeczenia, są one tłumaczone i rozpowszechniane w newsletterze.

Przedstawicielka Prokuratury Krajowej (dalej: PK), Pani prokurator Agnieszka Goździk zauważyła, że PK kładzie duży nacisk na skrócenie okresu tymczasowego aresztowania, a także na skrócenie prowadzenia postępowania przygotowawczego. PK prowadzi monitoring spraw, w których okres postępowania przygotowawczego przekroczył 1 rok. Pozwala to na kontrolowanie sprawności prowadzonego postępowania oraz dolegliwości stosowanego środka. W takich sprawach PK otrzymuje szczegółowe informacje na temat postępowania od jednostki prowadzącej postępowanie. Monitoring w sprawach, w których okres tymczasowego aresztu przekracza 9 miesięcy prowadzą Prokuratury Regionalne. Sprawy, w których stosowany jest długotrwały areszt objęte są wzmożonym nadzorem. Liczba długotrwałych aresztów od 2015 r. do pierwszego półrocza 2016 r. nie uległa zmianie. W dniu 7 listopada 2013 r. ówczesny Prokurator Generalny wydał wytyczne ws. postępowań złożonych przedmiotowo. Określono w nich zasady sprawnego prowadzenia postępowania przygotowawczego, wskazano m.in. na konieczność dzielenia postępowania przygotowawczego, gdy to jest możliwe, zawarto zalecenia dotyczące dynamiki prowadzenia działań. Prokurator Krajowy pismem z dnia 19 sierpnia 2016 r. wydał polecenie obowiązkowego udziału prokuratorów w posiedzeniach sądów w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania. PK rozpowszechnia standardy ETPCz wśród prokuratorów na stronie internetowej, gdzie zamieszczane są informacje odnośnie wyroków, które mają znaczenie dla działalności prokuratorskiej, tam też są informacje odnośnie Konwencji, Trybunału, linki do innych stron internetowych. PK zawarła kolejne porozumienie w sprawie tłumaczeń i udostępniania orzeczeń ETPCz. KSSIIP prowadzi szkolenia dla prokuratorów oraz asesorów prokuratury. W każdej prokuraturze regionalnej jest prokurator – konsultant, który może służyć pomocą w razie wątpliwości odnośnie standardów ETPCz. W 2015 r. z ponad 13 000 wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania złożonych przez prokuratorów, nie uwzględniono ok. 1000. Odnosząc się do danych statystycznych odnośnie obciążenia sądów wskazanych przez przedstawiciela BRPO zauważyła, że inaczej rozkłada się ilość stosowanych tymczasowych aresztów w różnych sądach, inaczej jest w Warszawie – Śródmieściu, a inaczej w małej jednostce. Jeśli chodzi o niski poziom uzasadnień, to dotyczy on też wniosków o zastosowanie tymczasowego aresztowania. PK zwraca na to uwagę i stara się z tym walczyć, stosując odpowiednie pisma instruktażowe.

Przedstawiciel MS dodał, iż od 2011 r. spada liczba orzeczeń ETPCz dotyczących przewlekłości tymczasowego aresztowania i naruszenia art. 5 § 3 Konwencji. W 2011 r. było takich wyroków 8, w 2012 r. – 4, w 2013 r. i 2014 r. po jednym wyroku, w 2015 r. ETPCz zajmował się czterema skargami na przewlekłość tymczasowego aresztu i orzekł ją tylko w jednej sprawie.

Przedstawiciel BRPO wyjaśnił, że dane statystyczne pochodzą od NRA, która zwróciła się do 45 prezesów sądów okręgowych oraz 11 prezesów sądów apelacyjnych na zasadach dostępu do informacji publicznej z prośbą ujawnienie danych statystycznych m.in. obciążenia sędziów. Oczywiście prawdą jest, że różne jest obciążenie sądów w skali kraju, ale są sądy bardzo obciążone - rekordowy pod względem spraw aresztowych znajdujących się w referacie jednego sędziego był SO Lublin – w latach 2010 – 2013 aż 7 z spośród 18 sędziów miało ponad 100 spraw aresztowych rocznie. Należałoby się zastanowić nad równomiernym obciążeniem sędziów w ramach tego samego wydziału.

Przedstawicielka PK wyjaśniła, że wynika to z niejednolitej dynamiki przestępczości w skali kraju, poza tym są sędziowie zajmujący się głównie postępowaniami przygotowawczymi – nie wszyscy sędziowie orzekają o zastosowaniu tymczasowego aresztowania. Przedstawiciel MS zaznaczył, że sprawy aresztowe są rozpoznawane w pierwszej kolejności i zdecydowana większość spraw aresztowych kończy się na pierwszej lub drugiej rozprawie. Dlatego w przedstawianych statystykach należy uwzględnić długotrwałość postępowań.

Przedstawicielka HFPCz potwierdziła słowa przedstawicieli BRPO i NRA. Z punktu widzenia statystycznego dane są lepsze niż kilka lat temu zarówno pod względem liczby wniosków jak i trwania tymczasowego aresztowania. Natomiast trafiają do HFPCz sprawy dotyczące automatycznego przedłużania tymczasowego aresztowania, zwłaszcza na etapie sądowym. Ważna z punktu widzenia HFPCz jest też kwestia indywidualizacji decyzji, ponieważ spotykamy się z automatyzmem w uzasadnieniach. Należy jednak przyznać, że nie wypadamy najgorzej jeśli chodzi o stosowanie tymczasowego aresztowania na tle innych państw europejskich. Zauważyła też że w opinii HFPCz pomimo prowadzonych szkoleń ich skuteczność nie jest duża.

Przewodnicząca zwróciła uwagę, że poruszamy się cały czas głównie w sferze praktyki stosowania prawa i jedynie przedstawiciel BRPO odniósł się do kwestii zmiany przepisów kpk. Zatem należy zwrócić uwagę na zmianę praktyki. W zakresie prowadzonej działalności szkoleniowej trzeba zauważyć, że sędziowie bardzo często sami wnioskuje o dołączenie do newslettera MS i MSZ. Dlatego można uznać, że świadomość wśród sędziów wzrasta. Mijmy nadzieję, że dzięki temu będziemy zapobiegać, jako Zespół kolejnym naruszeniom.

Przedstawicielka HFPCz zapytała o proces konsultacji wewnątrzresortowych w MS pod kątem standardów strasburskich. HFPCz obserwuje, że wiele projektów jest wnoszonych, jako projekty poselskie, bez konsultacji społecznych. Pan Dyrektor Zbigniew Masło poinformował, że MS opiniuje te projekty, które wpływają, natomiast nie wiedział, czy są to wszystkie projekty uchwalane przez Sejm. W miarę możliwości standardy strasburskie są wprowadzane i uwzględniane w projektach ustaw, przykładowo opracowano ustawę dotyczącą organu centralnego w sprawach Konwencji Haskiej – uprowadzenia rodzicielskie, ustawa ta uwzględnia standardy ETPCz. Przedstawicielka HFPCz przypominała, że nie ma w Sejmie podkomisji, która zajmowałaby się wykonywaniem wyroków, dlatego też waga ciążąca na resortach w zakresie wykonywania wyroków Trybunału jest dużo większa.

IV. Informacja na temat działań podejmowanych przez resorty w celu upowszechniania standardów Trybunału – referują: Ministerstwo Obrony Narodowej, Ministerstwo Sportu i Turystyki

Przedstawicielka Ministerstwa Obrony Narodowej Pani Aneta Bogatek z Departamentu Wojskowych Spraw Zagranicznych poinformowała, że ze względu na zakres działania MON ważne jest pogłębianie wśród żołnierzy jak i pracowników cywilnych standardów w zakresie międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych (dalej: MPHZ). Główne działania to szkolenia z zakresu znajomości i przestrzegania prawa konfliktów zbrojnych. Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych (dalej: DG) prowadzi codzienne szkolenia z zakresu MPHZ we wszystkich oddziałach jednostek wojskowych i związkach organizacyjnych podlegających DG. Podnoszony jest poziom wiedzy doradców prawnych w jednostkach wojskowych. DG wraz z Departamentem Prawnym MON oraz Wojskowym Centrum Edukacji Obywatelskiej jest współorganizatorem drugiej edycji kursu z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego. Prowadzone są szkolenia międzynarodowe przez żołnierzy z USA. Zdaniem MON nasze standardy są wyższe niż np. w Stanach Zjednoczonych. Departament Edukacji, Kultury i Dziedzictwa MON koordynuje kształcenie uzupełniające żołnierzy i w 2016 r. zorganizował następujące szkolenia: „Ochrona ludności cywilnej podczas konfliktów zbrojnych o charakterze międzynarodowym i konfliktów wewnętrznych”; „Postępowanie z uchodźcami” oraz „Zasady prawa i zwyczaju wojennego”; „Postępowanie z jeńcami wojennymi i innymi osobami wziętymi do niewoli podczas konfliktów zbrojnych o charakterze międzynarodowym i wewnętrznym”. Ponadto w listopadzie

2016 r. zorganizowano szkolenie dla dowódców jednostek wojskowych – żołnierzy kobiet na stanowiskach dowódczych oraz rzeczników dyscyplinarnych na temat przeciwdziałania dyskryminacji, konfliktom i przemocy w środowisku służby i pracy podczas, którego promowane były prawa każdego człowieka do równego traktowania. Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych w związku z przygotowaniem polskich kontyngentów wojskowych kładzie duży nacisk na szkolenia z zakresu ochrony praw człowieka i podstawowych wartości oraz MPHZ. Personel polskich kontyngentów jest dobierany pod kątem promowania najwyższych standardów postępowania. Departament Nauki i Szkolnictwa Wojskowego MON uwzględni ww. kwestie w programach kształcenia kandydatów na żołnierzy zawodowych. Treści MPHZ są przewidziane na wszystkich poziomach kształcenia studiów podyplomowych i kursach kwalifikacyjnych.

Przewodnicząca zaznaczyła, że warto by uwzględnić w tematyce szkoleniowej także szkolenia na temat Konwencji zwłaszcza dla departamentów, których działalność dotyczy kwestii prawnych. Podkreśliła, że MON wniósł bardzo cenne uwagi w zakresie analizy możliwości przystąpienia do Protokołu 12 do Konwencji. Dlatego szkolenia z zakresu Konwencji zwłaszcza dla osób zajmujących się legislacją i dla radców prawnych w MON byłyby wskazane. Przedstawicielka MON poinformowała, że wysłano zapytanie do jednostek podległych MON i stwierdzono, że temat Konwencji i praw człowieka jest obcy. Niestety nie promuje się Konwencji, ale raczej prawo humanitarne. Przewodnicząca zaoferowała, że MSZ może pomóc w organizacji takich szkoleń i wybrać tematy.

Przedstawiciel Ministerstwa Sportu i Turystyki (dalej: MSiT), Pan Paweł Matej z Departamentu Prawnego poinformował, że ministerstwo stara się upowszechniać standardy choć obecnie nie ma żadnych spraw przed Trybunałem i nie wykonuje żadnego wyroku. W swych działaniach koncentruje się na zapobieganiu naruszeniom – np. w ubiegłym roku poprawiono dostęp do sądu dla osób objętych postępowaniem dyscyplinarnym przy współpracy z RPO. Sprawami Konwencji w MSiT zajmują się dwie osoby – pracownik Biura Ministra odpowiedzialny za współpracę z Sejmem i sprawy międzynarodowe oraz Departament Prawnego odpowiadający za legislację. Pracownicy biorą udział w szkoleniach np.: wzięli udział w 2016 r. w seminarium warszawskim oraz w szkoleniach w ramach warsztatów legislacyjnych. Na stronie internetowej MSiT jest zakładka „Uczciwość i bezpieczeństwo”, która zawiera informacje na temat Konwencji, znajdują się linki w tym, dostęp do bazy orzeczeń i dostęp do formularza skargi.

Zapowiedziała wysłane pisemnego zaproszenia do referowania kwestii upowszechniania standardów do kolejnych resortów przed następnym spotkaniem Zespołu.

V. Pozostałe informacje i ogłoszenia

Przewodnicząca powiadomiła, że w dniu 14 października 2016 r. odbyło się X Seminarium Warszawskie, które było poświęcone tematyce penitencjarnej. Obecnie przygotowana jest publikacja. Przewodnicząca podziękowała moderatorom, panelistom i współorganizatorowi seminarium CZSW. Równocześnie dodała, iż seminarium miało kontynuację w postaci tegorocznej wizyty studyjnej sędziów penitencjarnych w Strasburgu.

Pani Eliza Suchożebrska, Zastępca Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka poinformowała, że w dniach 28 – 30 listopada 2016 r. została zorganizowana wizyta studyjna we współpracy z programem HELP Rady Europy. W wizycie uczestniczyli sędziowie penitencjarni przedstawiciele ze wszystkich apelacji, wyznaczeni przez Prezesów Sądów Apelacyjnych z sądów apelacyjnych lub okręgowych, sędzia z MS oraz przedstawicielka CZSW. W programie wizyty były przewidziane

spotkania z przedstawicielami kancelarii ETPCz, sędziom przedstawiono dwie prezentacje jedna na temat orzecznictwa ETPCz w sprawach penitencjarnych innych państw i jedna dotycząca spraw polskich. Odbyło się spotkanie z polskim sędzią w Trybunale Panem Krzysztofem Wojtyczkiem oraz przedstawicielami Departamentu Wykonywania Wyroków Trybunału, a także z przedstawicielem Sekretariatu CPT, który poinformował o najnowszych zaleceniach wobec Polski i przedstawicielami w RE zajmującymi się współpracą penologiczną. Zaprezentowano ofertę projekt HELP. Sędziowie uczestniczyli też w rozprawie przed ETPCz.

Przewodnicząca zaznaczyła, że wizyty sędziów przynoszą konkretne rezultaty, odbywa się wiele spotkań, nawiązywane są kontakty. Stanowią one ważny element dialogu pomiędzy krajowym wymiarem sprawiedliwości a ETPCz. Chcielibyśmy te wizyty kontynuować wraz z programem HELP.

Pani Dyrektor Hanna Machińska, poinformowała, że w październiku 2016 r. Biuro jak co roku, wysłało do Strasburga na warsztaty grupę 30 sędziów. Były to warsztaty przygotowane przez Kancelarię ETPCz, kończące roczne szkolenie na temat stosowania Konwencji. Sędziowie brali udział w rozprawie ETPCz, spotkali się z byłym sędzią ETPCz, spotkali się z Komisarzem Praw Człowieka i z przedstawicielami ECRI. Przedsięwzięcie to dało sędziom szerszy ogląd na prawa człowieka w systemie RE. To przedsięwzięcie było zorganizowane z udziałem finansowym sędziów, bez udziału programu HELP.

VI. Informacje końcowe

O terminie oraz porządku obrad następnego posiedzenia członkowie Zespołu zostaną powiadomieni w drodze elektronicznej przez Sekretarza Zespołu. W przypadku pytań proszę kontaktować się z Sekretarzem Zespołu (katarzyna.bralczyk@msz.gov.pl, sebastian.kurek@msz.gov.pl).

Justyna Chrzanowska
Pełnomocnik Ministra

Załącznik:

1. Lista uczestników posiedzenia w dniu 15 grudnia 2016 r.

**Uczestnicy posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
w dniu 15 grudnia 2016 r., budynek MSZ, ul. A. Krywulła 2, sala nr 16 (parter) godz. 09.00-13.00**

Przewodnicząca Zespołu	Justyna Chrzanowska
MSZ DPOPC	Eliza Suchożebrska Katarzyna Bralczyk Elżbieta Kuzborska
Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa	Marcin Grabek, Dep. Prawny
Ministerstwo Finansów	Andrzej Statek, Dep. Współpracy Międzynarodowej
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	Karol Zgódka, naczelnik Wydziału w Dep. Własności Intelektualnej i Mediów
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	Roman Sławeta, Dep. Nauki
Ministerstwo Cyfryzacji	Aleksandra Musielak, Dep. Prawny
Ministerstwo Obrony Narodowej	Aneta Bogatek, Dep. Wojskowych Spraw Zagranicznych
Ministerstwo Rozwoju	Piotr Zychła, Dep. Prawny
Ministerstwo Skarbu Państwa	Krzysztof Paszkiewicz, Dep. Prawno-Procesowy
Ministerstwo Sportu i Turystyki	Paweł Matej, Dep. Prawny Paweł Pachol, Dep. Prawny
Ministerstwo Sprawiedliwości	Krzysztof Masło, Dyr. Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Sędzia Beata Wilkołek, DWMiPCz Sędzia Maciej Kiełbik, DWMiPCz
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji	Joanna Sosnkowska, Naczelnik, Departament Analiz i Polityki Migracyjnej Wirginia Prejs-Idczak, Radca Ministra, Departament Analiz i Polityki Migracyjnej,
Ministerstwo Zdrowia	Przemysław Kłaman, Dep. Współpracy Międzynarodowej

Rzecznik Praw Obywatelskich	Aleksandra Kistowska , Zespół Prawa Konstytucyjnego, Międzynarodowego i Europejskiego, BRPO Ewelina Brzostymowska , Zespół do spraw Wykonywania Kar, BRPO Marcin Mrowicki , Zespół Prawa Karnego Marek Łukasik ,
Rządowe Centrum Legislacji	Piotr Ołdak , Z-ca Dyr. Dep. Prawnego i Postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym Katarzyna Grzelak-Bach , Dep. Prawny i Postępowań przed Trybunałem Konstytucyjnym
Urząd do spraw Cudzoziemców	Radosław Wróbel ,
Sąd Najwyższy	Małgorzata Wąsek-Wiaderek , Biuro Studiów i Analiz
Najwyższa Izba Kontroli	Zbigniew Wrona , p.o. Dyr. Departament Prawny i Orzecznictwa Kontrolnego
Krajowa Rada Sądownictwa	Dr Grzegorz Borkowski , Szef Biura KRS
Naczelny Sąd Administracyjny	Dr Anna Chmielarz-Grochał , Specjalista ds. prawa europejskiego, Przemysław Florjanowicz-Błachut , Zespół Współpracy Krajowej i Międzynarodowej
Prokuratura Krajowa	Prok. Magdalena Beroud-Korowajczyk , Biuro Współpracy Międzynarodowej Prok. Agnieszka Goździk , Dep. Postępowania Przygotowawczego
Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	Łukasz Podgajny , Starszy Radca Marta Cichomska ,
Centralny Zarząd Służby Więziennej	Teresa Kujawa , Kierownik Zespołu ds. Skarg
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	Dr Krzysztof Szczucki – Główny Specjalista Paulina Palka
Kancelaria Sejmu	Małgorzata Bajor-Stachańczyk , Biuro Analiz Sejmowych

Naczelna Rada Adwokacka	Justyna Metelska – Przewodnicząca Komisji Praw Człowieka przy Naczelnej Radzie Adwokackiej, Monika Gąsiorowska – Komisja Praw Człowieka przy NRA
Krajowa Rada Radców Prawnych	Magdalena Witkowska,
Biuro Rady Europy	Hanna Machińska,
Helsińska Fundacja Praw Człowieka	Dominika Bychawska-Siniarska Katarzyna Wiśniewska
Amnesty International	Agnieszka Dąbrowiecka
Instytut na rzecz Państwa Prawa	Tomasz Sieniow
Federacja na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny	Kamila Ferenc - prawniczka
Fundacja Instytutu na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris	Magdalena Olek